

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) มีสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อต่อบัณฑิตประสงค์ของการวิจัย ได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

5.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษาสภาพปัญหาในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\mu = 3.30, \sigma = 0.51$) สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) ความรู้ และความเข้าใจในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล 3) การให้บริการที่เหมาะสมและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 4) การประเมินผลความก้าวหน้าและสรุปรายงานผลการพัฒนาเด็ก เป็นรายบุคคล และมีความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.92, \sigma = 0.47$) สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) จัดสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเน้นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง 4) ประเมินผลความก้าวหน้า ทบทวน แก้ไขกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล และ 5) นิเทศ ติดตาม สรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5.1.2 ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ขั้นตอน พบว่า

5.1.2.1 ผลการศึกษารูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1) ผลจากการศึกษาดูงานสถานศึกษา (Site Visit) ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 7 ปี และได้รับการยอมรับเป็นสถานศึกษาต้นแบบระดับประเทศ จำนวน 3 โรงเรียน สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1.1) สภาพการดำเนินงานของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มีข้อค้นพบ ดังนี้ (1) มีการอบรมพัฒนาครู และผู้ปกครองเด็กให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่ใช้ในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ (2) มีการจัดประชุมชี้แจงครู ผู้ปกครองเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ (3) มีการประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล (4) มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย (5) มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (6) มีการประเมินผลการพัฒนาและทบทวนแผนฯ ที่จัดทำขึ้น (7) มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้คำชี้แนะในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ (8) มีการนำผลนิเทศ ติดตาม มาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาในการดำเนินงานการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และ (9) มีการรวบรวมผลดำเนินงาน และรายงานการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ให้องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป และ 1.2) การดำเนินงานการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในการจัดกิจกรรมตามแนวคิด มีข้อค้นพบ ดังนี้ (1) มีกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานมีส่วนร่วมในการสนับสนุน และเป็นเครือข่ายในการพัฒนาการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ (2) มีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของผู้เรียนและผู้ปกครอง (3) มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4) มีการประสานความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันเพื่อส่งเสริมการทำงานของแต่ละหน่วยงาน (5) มีส่วนร่วมในการวางแผนและการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานการจัดหาสื่อการเรียนรู้ รวมถึงการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และ (6) มีการกำหนดภารกิจของกลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงานที่ชัดเจนตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของขอบข่ายงานในหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน และร่วมมือการทำงาน เพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนผ่านกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

2) ผลการยกกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จากการศึกษาข้อมูลในระยะที่ 1 จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางการสติปัญญา การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 เล่ม (ภาคผนวก ค หน้า 252) และการศึกษาดูงาน (Site Visit) ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาร่วมพิจารณากับผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกำหนดส่วนประกอบของรูปแบบและคู่มือรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทาง

สติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ (ร่าง) ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ส่วนที่ 1 บทนำ ความสำคัญและความเป็นมา วัตถุประสงค์ หลักการและแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ 2) ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) องค์ประกอบหลัก ขั้นตอน TAPIR ประกอบด้วย (1) การพัฒนาบุคลากร (Training) (2) การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) (3) การลงมือปฏิบัติ (Practice) (4) การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve) และ (5) การสรุปและรายงานผล (Report) 2.2) องค์ประกอบสนับสนุน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) สภาพแวดล้อม (2) สื่อการเรียนรู้ (3) กิจกรรมการเรียนรู้ และ (4) บทบาทผู้เกี่ยวข้องของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง 3) ส่วนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรม และการประเมินผล 4) ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

3) ผลการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริม ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.45$) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรก คือ ความถูกต้อง ($\mu = 4.65$, $\sigma = 0.44$) รองลงมา คือ ความเหมาะสม ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.45$) ความเป็นไปได้ ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.44$) ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความเป็นประโยชน์ ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.44$)

5.1.2.2 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน ตลอดปีการศึกษา 2561 พบว่า โดยภาพรวม เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทุกคนมีพัฒนาการทุกทักษะพื้นฐาน ทั้ง 6 ทักษะสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 71.67 ผลจากการทดลองใช้ในครั้งนี้พบข้อสังเกตในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสามารถทักษะพื้นฐาน ทั้ง 6 ทักษะ มากที่สุด อยู่ในกิจกรรมพื้นฐาน คือ การเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ และอยู่ในกิจกรรมกิจวัตรประจำวัน คือ การรับประทานอาหารว่าง ส่วนกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา น้อยที่สุด อยู่ในกิจกรรมพื้นฐาน คือ การเล่นิทานอยู่ในกิจกรรมกิจวัตรประจำวัน น้อยที่สุด คือ การนอนกลางวัน รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนาอยู่ในกิจกรรมหลัก น้อยที่สุด คือ กิจกรรมวันศุกร์ : งานสวนหรืองานบ้าน ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องสติปัญญาและรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องสติปัญญา ให้สูงยิ่งขึ้น แล้วนำไปใช้จริงในปีการศึกษา 2562 กับกลุ่มเป้าหมาย เด็กที่มีความบกพร่องสติปัญญา จำนวน 45 คน พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทุกคนมีระดับความสามารถสูงขึ้นทั้ง 6 ทักษะพื้นฐาน หลังจากใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ย โดยภาพรวมที่ผ่านเกณฑ์การพัฒนา 42 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 และจากการสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครองเด็กในรอบนี้ พบว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มากที่สุด ได้แก่ 1) กิจกรรมพื้นฐาน คือ การเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ 2) กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน คือ การรับประทานอาหารว่าง 3) กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมวันพุธ : งานฝีมือ 4) กิจกรรมในหนึ่งเดือน คือ กิจกรรมหลัก และ 5) กิจกรรมในรอบปี คือ กิจกรรมตามเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรม

5.1.2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.51, \sigma = 0.48$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า แนวทางการดูแลและช่วยเหลือที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเกิดจากศูนย์การศึกษาพิเศษที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาตามแนวคิดวอลดอร์ฟ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.79, \sigma = 0.31$) รองลงมา ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ เป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.73, \sigma = 0.40$) แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ($\mu = 4.70, \sigma = 0.42$) และผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น การเยี่ยมบ้าน การจัดการเรียนรู้ที่บ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการส่งเสริมศักยภาพเด็ก ฯลฯ ($\mu = 4.60, \sigma = 0.47$) ตามลำดับ และอันดับที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อนำผลการประเมินมาวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล ($\mu = 4.23, \sigma = 0.37$)

5.2 อภิปรายผล

การพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

5.2.1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยเสนอประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

การศึกษาสภาพปัญหาในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) ความรู้ และความเข้าใจในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล 3) การให้บริการที่เหมาะสมและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 4) การประเมินผลความก้าวหน้าและสรุปรายงานผลการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสภาพดีขึ้นโดยอาศัยวิถีทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคมและการฝึกอาชีพให้คนพิการต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนหรือได้รับการยกระดับ ความรู้ความสามารถ ทักษะ ในขณะนั้นให้สามารถปฏิบัติงานหรือดูแลเด็กนั้น ๆ ได้ ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ทันที หรือมีพฤติกรรมในการทำงานเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของผู้รับบริการหรือเด็กได้ (Nadler, 1980) และดำเนินการพัฒนาหรือจัดกิจกรรมต้องอาศัยวิธีการ

รูปแบบที่ชัดเจนครอบคลุมสภาพปัญหา โดยแนวคิดนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ วิชาญ ใจถึง (2557) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการเรียนรู้ในบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขช่วยให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งในส่วนตัวตนเองและความสัมพันธ์กับเพื่อนเด็กกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบมากและเห็นว่าการกิจกรรมสนุกทำแล้วมีความสุขสบายใจรู้สึกรักผู้อื่นมากขึ้น สอดคล้องกับสมพร หวานเสร็จ (2554) ซึ่งได้ศึกษาสภาพปัญหาในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้ปกครองและบุคลากรที่ให้บริการมีต้องมีส่วนร่วมและมีองค์ความรู้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มโดยรวมให้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น ระบุปัญหา เสนอแนวทางการให้ความช่วยเหลือ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาร่วมมือกันในการพัฒนาศักยภาพตามความต้องการจำเป็นรายบุคคล ตลอดจนประเมินผลการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาาร่วมกันสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจินต์ สว่างศรี (2557) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศไทย ผลจากการศึกษาพบปัญหาและอุปสรรคในด้านโครงสร้างและนโยบาย พบว่า โครงสร้างการบริหารที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่มีความสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษายังขาดความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ ด้านการให้บริการและคุณลักษณะของผู้เรียน พบว่ามีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับแผนพัฒนาศักยภาพผู้เรียน

ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) พัฒนาคำความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) จัดสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเน้นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง 4) ประเมินผลความก้าวหน้า ทบทวน แก้ไขกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล และ 5) นิเทศ ติดตาม สรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในกระบวนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มในขั้นตอนแรกจึงควรมีการสร้างความตระหนักการดำเนินการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้เกิดขึ้นหากมีการดำเนินการใช้รูปแบบการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟแล้ว จะพบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการคัดกรอง และประเมินความสามารถพื้นฐานเพื่อการวางแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่สอดคล้องกับพัฒนาการและความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคนอย่างครบถ้วน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เด็กพิการได้รับการจัดกิจกรรมในการให้บริการพัฒนาศักยภาพอย่างเหมาะสมเฉพาะบุคคล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีทีมจัดทำแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว หรือแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เป็นรายบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัญจิต วรรณนวล (2550) ได้ศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กสมองพิการ โดยกิจกรรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

แบบเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ตามกรอบแนวคิด SETT ได้แก่ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กสมองพิการ (S : Student) 2) การปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม (E : Environment) 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ (T : Tasks) 4) บริการสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี (T : Tools) ที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคลของเด็กสมองพิการ โดยดำเนินการตามกระบวนการเชิงระบบ 5 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ปัญหาความต้องการจำเป็น 2) การวิเคราะห์ทางเลือกในการแก้ปัญหา 3) การเลือกทางเลือกที่เหมาะสมและการวางแผนแก้ปัญหา 4) การดำเนินการตามแผน 5) การประเมินผลการศึกษา ผลการพัฒนาศักยภาพเด็กสมองพิการ โดยกิจกรรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแบบเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง พบว่า เด็กสมองพิการ มีพัฒนาการทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการรับรู้ และแสดงออกทางภาษา ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ทักษะด้านสติปัญญาและการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ และทักษะทางสังคม ดีขึ้นทุกทักษะหลังการรับการพัฒนาพัฒนาศักยภาพ การประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแบบเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง พบว่า มีความพึงพอใจการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามกรอบแนวคิด SETT ได้แก่ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กสมองพิการ (S : Student) 2) การปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม (E : Environment) 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ (T : Tasks) 4) บริการสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี (T : Tools) ในระดับมากทุกด้าน

5.2.2 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยเสนอประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

5.2.2.1 จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 เล่ม (ภาคผนวก ค หน้า 252) และการศึกษาดูงาน (Site Visit) ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) พบว่า มีการอบรมให้ความรู้ และทักษะที่ใช้ในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ เพื่อให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถออกแบบกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นเหมือนบ้าน การประเมินผลการพัฒนาและทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่จัดทำขึ้น และนำผลมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาในการดำเนินงาน การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้สรุปประเด็นความคิดเห็นที่มีความสอดคล้องกัน โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบในแต่ละส่วนของรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานในบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จึงได้กำหนดส่วนประกอบของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ส่วนที่ 1 บทนำ 2) ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) องค์ประกอบหลัก ขั้นตอน TAPIR ประกอบด้วย (2.1.1) การพัฒนาบุคลากร (Training) (2.1.2) การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) (2.1.3) การลงมือปฏิบัติ (Practice) (2.1.4) การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve) และ (2.1.5) การสรุปและรายงานผล (Report) 2.2) องค์ประกอบสนับสนุน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (2.2.1) สภาพแวดล้อม

(2.2.2) สื่อการเรียนรู้ (2.2.3) กิจกรรมการเรียนรู้ และ (2.2.4) บทบาทผู้เกี่ยวข้องของผู้บริหาร ครู และ ผู้ปกครอง 3) ส่วนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมและการประเมินผล 4) ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัดความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไมตรี บุญทศ (2554) ได้นำเสนอขั้นตอนการสร้างและพัฒนา รูปแบบ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียมก่อนการวิจัย โดยการเลือกพื้นที่การวิจัย การเตรียมทีมวิจัย เครื่องมือวิจัย 2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาโรงเรียนพื้นที่ในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สภาพปัจจุบัน ปัญหาโรงเรียนพื้นที่การวิจัย ศึกษาคุณภาพโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ 3) ร่างรูปแบบ การบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน 4) ตรวจสอบและแก้ไขร่าง รูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อ คุณภาพโรงเรียน 5) ทดลองใช้รูปแบบ การบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน 6) ประเมินและปรับปรุงการ บริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชาญ ใจถึง (2557) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและ วอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและผลการพัฒนารูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและความสำคัญของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 ด้านบริหารงานวิชาการใช้กระบวนการบริหารเชิงระบบ คือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ขั้นตอนด้านกระบวนการ (Process) และขั้นตอนด้านผลผลิต (Output) และองค์ประกอบที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ 2) ผลการตรวจสอบและประเมินรูปแบบ ปรากฏว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ มีประสิทธิผลประกอบด้วย ด้านความคิดเห็นต่อรูปแบบครูผู้ใช้รูปแบบมีความรู้สึกที่ดีมากต่อรูปแบบ และเห็นว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ในบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขช่วยให้เด็ก มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งในส่วนตัวเอง และความสัมพันธ์กับเพื่อนเด็กกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบมากขึ้นและเห็นว่า กิจกรรมสนุกทำแล้วมีความสุขสบายใจ รู้สึกรักผู้อื่นมากขึ้น ด้านการนำไปใช้ครูผู้ใช้รูปแบบมีความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมสามารถ นำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ปกติทั่วไปในสถานศึกษาได้ และด้านเนื้อหาครูผู้ใช้รูปแบบ มีความเห็นว่าเนื้อหาของรูปแบบมีความชัดเจนดีแต่ถ้าได้เพิ่มเติมเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้จะ ช่วยให้ผู้สอนมีความชัดเจนในการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น 3) ผลการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบ พบว่า คุณภาพของผู้เรียนหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

5.2.2.2 ผลการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็ก ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรก คือ ความถูกต้อง รองลงมา คือ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ตามลำดับ เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น เป็นการกำหนดกรอบความคิด ด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางใน การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันส่งผลต่อ การพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Keeves (1988)

ได้กล่าวถึงหลักการอย่างกว้าง ๆ เพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ 1) รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงเชิงเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปก็มีประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนา รูปแบบ 2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้ด้วยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3) รูปแบบควรต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้แล้วรูปแบบควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย 4) นอกจากคุณสมบัติต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งผลจากการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน โดยมีองค์ประกอบหลักขั้นตอน TAPIR ที่เป็นกลไกกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การพัฒนาบุคลากร (Training) เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน เพราะจะทำให้บุคคลได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติในการปฏิบัติงาน การปรับตัวให้ทันกับวิทยาการ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทัศนคติความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพให้แก่บุคลากร ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ตนเองก้าวหน้าในหน้าที่การงานแล้วยังทำให้องค์กรหรือหน่วยงานบรรลุเป้าหมายสูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพเด็กอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Armon (1997) ได้ศึกษาบทบาทของครูในด้านการให้จริยศึกษาแก่เด็ก โดยการศึกษาการดูแลในห้องเรียนวอลดอร์ฟ ซึ่งจะพบลักษณะของรูปแบบการดูแลเด็ก 4 ลักษณะ ได้แก่ การเลียนแบบ การปฏิบัติ คำพูด และการยืนยัน จากการศึกษาพบว่า 1) คำจำกัดความเกี่ยวกับจริยศึกษาของครู ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ การดูแล และการสร้างความสัมพันธ์ 2) ครูถ่ายทอดจริยศึกษาเหล่านี้ โดยผ่านกระบวนการใช้ชีวิตในห้องเรียน 3) มีความแตกต่างของวิธีที่ครูถ่ายทอดจริยศึกษา ทั้งการถ่ายทอดโดยตรง และการถ่ายทอดทางอ้อม 4) หลักสูตร มีความเป็นพลวัตระหว่างตัวครู และเป้าหมายทางจริยธรรมที่เป็นแนวทางในจัดสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก ช่องว่างระหว่างความตั้งใจของครูและการกระทำในฐานะผู้ถ่ายทอดจริยศึกษายังคงมีอยู่เนื่องจากการขาดความต่อเนื่อง การขาดการรับรู้ อุปสรรคสำคัญของความพยายามในการดูแลเด็กของครู ได้แก่ บุคลิกภาพของครู การสอน การทำงานและสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของ จุมพล ตาปราบ (2561) ได้กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาบุคลากรนั้นต้องคำนึงถึงเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงาน ความต้องการของบุคลากรที่เข้ารับการพัฒนาซึ่งจะต้องมีการวางแผนดำเนินการในการพัฒนาบุคลากรและมีการประเมินผลการพัฒนาบุคลากรจึงจะประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับการศึกษาของ นวลละออง อุทามนตรี และรชยา อินทนนท์ (2558) ได้กล่าวว่า ภายใต้อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และวิทยาการต่าง ๆ ล้วนส่งผลให้การจัดการศึกษา การเรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น ดังนั้น บุคลากรจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และทัศนคติต่าง ๆ ที่ดีต่องานเพื่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและทรงคุณค่ามากยิ่งขึ้น

2) การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยมีการจัดสื่อ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนใช้โชนสีที่อบอุ่น มีบรรยากาศคล้ายกับบ้านผนัง และม่านสามารถเปิดรับแสงธรรมชาติได้ ส่วนภายนอกห้องเรียนมีตัวอาคารแวดล้อมด้วยธรรมชาติ และออกแบบพื้นที่ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายได้ ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการและมีคุณภาพที่ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของศิริประภา พุทธิกุล (2560) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมต้องพิจารณาคุณภาพของทุกสิ่งทุกอย่างที่แวดล้อมเด็กวัยอนุบาลอย่างละเอียดรอบคอบในทุกมิติ เพื่อให้มั่นใจว่าได้คัดเลือกแต่สิ่งที่ดีงาม มีความอ่อนโยนต่อการมองเห็น การได้ยิน และต่อประสาทสัมผัสทั้งหมด มีการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นประดุจบ้าน มีความงามของธรรมชาติปรากฏทุกหนแห่ง โดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีสีของเกอเธ่ (Goethe) และสถาปัตยกรรมตามแนวมนุษยปรัชญา (Anthroposophy) การจัดสภาพแวดล้อมจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งจะสะท้อนหลักการจัดการศึกษา นำไปสู่การปฏิบัติที่สามารถส่งเสริมบรรยากาศแห่งความรัก ความอบอุ่น ความปิติยินดี ความมหัศจรรย์ใจ และความเคารพพร้อมรับต่อสรรพสิ่งรอบตัว อีกทั้งคำนึงถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมเด็กในความหมายที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่หล่อเลี้ยงพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวมของเด็กในระดับชั้นอนุบาล และสอดคล้องกับ พัชรารณ โปธิสัย (2558) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โรงเรียนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมในทุก ๆ ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยจัดและปรับสภาพแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้เหมาะสมมีความปลอดภัยมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อเกิดความสุขและประสบผลสำเร็จ มีความเต็มใจในการแสวงหาความรู้และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา สภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ความปลอดภัย มีแรงจูงใจ และเกิดความสุข การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เหมาะสมและมีคุณค่า จะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประสบผลสำเร็จในการศึกษา

3) การลงมือปฏิบัติ (Practice) เป็นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มโดยครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการให้บริการ ซึ่งมีการประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีการประเมินพัฒนาการและจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล พร้อมทั้งทบทวนและประเมินผลการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับสมพร หวานเสร็จ (2547) ได้กล่าวว่า การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) เป็นการให้การช่วยเหลือหรือฟื้นฟูสมรรถภาพตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการเพื่อพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตซึ่งหมายถึงกระบวนการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการในวัยเด็ก หรือก่อนเรียนอย่างมีเป้าหมายตามความต้องการจำเป็นของเด็กโดยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญที่ให้บริการทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพเป็นการลดผลกระทบความพิการและป้องกันความพิการหรือปัญหาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาอันเนื่องมาจากความพิการด้วย ซึ่งสอดคล้องกับจันทรา เตจ๊ะจักร (2556) ได้กล่าวว่าการได้รับบริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มมีความสำคัญหลายอย่างที่มีผลต่อการพัฒนาการทุกด้านของเด็ก หากเด็กได้รับบริการที่ครอบคลุมทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการแพทย์

พยาบาล นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด นักอรรถบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ช่วยเหลือหากได้รับบริการในช่วงแรก ๆ ของชีวิตจะช่วยพัฒนาการของเด็กและทำให้เด็กสามารถพัฒนาศักยภาพได้ถึงขีดสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิณา กัญสมบุรณ์ (2542) ได้ศึกษาการพัฒนาและการใช้หลักสูตรในโรงเรียนอนุบาลที่ใช้แนวคิดทางการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนอนุบาลที่ใช้หลักแนวคิดทางการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและการใช้หลักสูตร ในการพัฒนาหลักสูตรผู้บริหารจะมีการปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย โดยพิจารณาจากความต้องการของเด็กและสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นสำคัญ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาจัดเป็นเนื้อหากิจกรรมตามหลักการของแนวคิดทางการศึกษาแบบวอลดอร์ฟในการใช้หลักสูตร จะมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผ่านกิจกรรมการเล่น กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมวงกลมและการเล่านิทาน ซึ่งขั้นตอนในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมของโรงเรียนจะแตกต่างกันไปตามความเข้าใจประสบการณ์และการตีความหมายของผู้บริหารที่มีต่อแนวคิดทางการศึกษา

4) การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve) เป็นขั้นตอนการนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานไปเป็นตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Harris (1985) กล่าวว่า การที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำกับบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อคงไว้หรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการสอนที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การนิเทศการสอนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนมากกว่าที่จะเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน การนิเทศการสอนเป็นงานหลักที่สำคัญของโรงเรียน และการนิเทศการสอนต้องเป็นไปเพื่อการคงไว้และการปรับปรุงกระบวนการสอนและ กระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สุรชาติ ภูผาผุย (2550) ได้กล่าวว่า กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการช่วยเหลือ แนะนำ และพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการร่วมคิด ร่วมทำ ประสานประโยชน์ มีความสุขในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องเจตนารมณ์ของหลักสูตรอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับ Burton & Brueckner (1955) ได้กำหนดหลักการนิเทศการศึกษาไว้ว่า 1) การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา (Theoretically Sound) คือ เป็นไปตามค่านิยมความจริงตามกฎเกณฑ์ควรมีการพัฒนาการ ทั้งทางด้านเครื่องมือและกลวิธี โดยมีจุดมุ่งหมายและนโยบายที่แน่นอน 2) การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific) คือ เป็นไปอย่างมีลำดับเป็นระเบียบในการทำงานมีการรวบรวมและสรุปผลจากข้อมูลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้ 3) การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic) คือ เคารพในตัวบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้มีความร่วมมือใช้อำนาจน้อยที่สุด 4) การนิเทศการศึกษาควรเป็นการสร้างสรรค์ (Creative) คือ แสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้แสดงออกและพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในเอื้อต่อการทำงานให้มากที่สุด

5) การสรุปและรายงานผล (Report) มีการสรุปและรายงานผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่จะร่วมพิจารณาความก้าวหน้าของเด็กกว่าอยู่ในระดับใด และวางแผนในการจัดการศึกษาเพื่อส่งต่อหรือจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ

ความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล สอดคล้องกับสุวิมล ตมพิริยะศักดิ์ (2549) กล่าวว่า กระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ประกอบด้วย การส่งต่อเป็นการได้มาซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ารับบริการ ซึ่งส่งต่อโดยใครก็ได้เพื่อเข้ารับบริการ เช่น พ่อแม่ ญาติ แพทย์ พยาบาล คนทั่วไปหรือหน่วยงานใดที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถติดต่อส่งเด็กมาในลักษณะใดก็ได้ และการประเมินความก้าวหน้าในการบริการของเด็กนั้น ต้องมีการจดบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่าย เพื่อมาประชุมสรุปความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคนในขั้นนี้อาจมีการปรับปรุงการให้บริการ หรือการปรับเปลี่ยนกิจกรรม รวมทั้งการจัดระบบการส่งต่อหน่วยงานอื่นด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ Cohen & Uphoff (1977) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรมหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งจากประชาชนโดยสมัครใจ ทั้งยังมีส่วนในการตัดสินใจว่าจะทำอะไร ทำด้วยวิธีการอย่างไรและการมีส่วนร่วมนี้ เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเข้าไปมีส่วนรับผิดชอบของแต่ละบุคคลหรือเป็นกระบวนการ ที่มนุษย์สามารถกระทำการเปลี่ยนแปลงและควบคุมสภาพแวดล้อมของตนได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภัสสริรา วงษ์มาดิษฐ์ (2559) ได้กล่าวว่าการร่วมมือกันสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และผู้ปกครอง ทำให้เกิดผลดีโดยรวม ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อนักเรียน และสถานศึกษาในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านการพัฒนา นักเรียนนั้น การมีส่วนร่วมของทั้งสองฝ่ายจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จด้านการศึกษาช่วยพัฒนา นักเรียนด้านอารมณ์และสังคมอีก

5.2.2.3 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า เด็กทุกคนมีพัฒนาการทุกทักษะสูงขึ้นหลังจากใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและกิจกรรมพื้นฐาน ที่ครูและผู้ปกครองเห็นว่าส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มากที่สุด คือ การเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมวงกลม การเล่านิทาน การเล่นกลางแจ้ง ตามลำดับ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้ดำเนินกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟที่มุ่งเน้นการพัฒนาสุขภาวะของเด็กอย่างรอบด้าน ซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาสุขภาวะโดยรวมมิติทางด้านอารมณ์และสังคมในด้านจิตใจ คือ การพัฒนาปัญญาให้เก่ง การพัฒนาจิตให้ดี และการพัฒนากายให้มีความสุข ซึ่งพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวมเช่นกัน (ศศิลักษณ์ ชัยนิจ และบุษบง ตันติวงศ์, 2559) และกิจกรรมการเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ เป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาพลังเจตจำนงและพลังจินตนาการของเด็กให้เข้มแข็ง กล่าวคือ การเล่นของเด็กจะเริ่มจากการเลียนแบบสิ่งที่เด็กเห็นจากโลกภายนอก ถ่ายทอดออกมาด้วยพลังภายในของตนเองอย่างตั้งใจ และจดจ่อกับการเล่นของตนเอง ต่อมาจึงจะนำมาสู่พลังแห่งจินตนาการ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของพัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่ช่วยให้เด็กมีความสร้างสรรค์ ริเริ่ม และยืดหยุ่นการเล่นสร้างสรรค์ยังช่วยพัฒนาเด็กในด้านอื่น ๆ อย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ ด้านสังคม การเล่นจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การศึกษาการเล่นของเด็กที่ได้รับการดูแลให้อยู่ในทิศทางที่พึงประสงค์จะสะท้อนให้เห็นว่าเด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มองเห็นสิ่งต่าง ๆ จากมุมมองของผู้อื่น พัฒนาทักษะทางสังคมให้ดียิ่งขึ้น ด้านอารมณ์ การเล่นจะช่วยให้เด็กมีความสุข สนุกสนานร่าเริงสมวัย ลดความก้าวร้าว

ความวิตกกังวลให้น้อยลง ด้านร่างกาย การเล่นจะช่วยให้เด็กพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมือให้มีความคล่องแคล่วมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การเล่นยังเป็นหนทางสำคัญของเด็กในการที่จะเรียนรู้ชีวิต เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่น และโลกที่แวดล้อมและสามารถส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นลินี ฌ นคร (2557) ได้อธิบายว่าการประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยยึดหลักการสำคัญ ตามรายละเอียดดังนี้ 1) ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่ควรแยก ประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เนื่องจากพัฒนาการทุกด้านมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องประกอบกันขึ้นเป็นความพร้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาในขั้นต่อไป 2) เป็นรายบุคคล การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยต้องประเมินเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูล พื้นฐานสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะของเด็กให้เป็นไปตามวัย ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน 3) วิธีการหลากหลาย การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยต้องประเมินหลายๆ ครั้ง หลายๆ วิธี เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างรอบด้านก่อนที่จะทำการสรุปผล 4) ดำเนินการอย่างเป็นระบบ การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยต้องทำอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดเป้าหมายของการประเมิน มีการวางแผนการดำเนินการเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะถูกต้องตรงตามมาตรฐานตัวบ่งชี้และสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญ ต้องมีการจัดบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐานเพื่อให้เห็นร่องรอยของพัฒนาการอย่างเป็นระบบ ทุกกระยะของการพัฒนา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นร่องรอยของพฤติกรรมอย่างรอบด้าน และสามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลดังนั้น ผู้ดูแลเด็กและครูควรตระหนักถึงความสำคัญของการออกแบบเก็บรวบรวม ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้อย่างเป็นระบบ 5) ความต่อเนื่อง การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และต้องดำเนินการ ให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่จัดประสบการณ์ให้แก่เด็กในแต่ละวัน ผู้สอนต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน และดำเนินการประเมินเป็นระยะ ๆ ตลอดปี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา รักษ์นุช (2559) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวของ Gesell เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนระดับปฐมวัย พบว่า ชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวของ Gesell สามารถพัฒนานักเรียนมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก โดยมีคะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

5.2.2.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ภาพรวมของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า แนวทางการดูแลและช่วยเหลือที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเกิดจากศูนย์การศึกษาพิเศษที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาตามแนวคิดวอลดอร์ฟในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ เป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และมีพัฒนาการที่ดีขึ้น และผู้ปกครอง

เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น การเยี่ยมบ้าน การจัดการเรียนรู้ที่บ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการส่งเสริมศักยภาพเด็ก ฯลฯ ตามลำดับเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมีและสามารถกำหนดความมุ่งหมายและทิศทางชีวิตของตนได้อย่างมีอิสระตามกำลังความสามารถของตน แต่มนุษย์จะสามารถบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนไม่ได้ ถ้ายังไม่มีโอกาสได้สัมผัสหรือค้นพบส่วนต่าง ๆ หลายส่วนภายในตนเอง ด้วยเหตุนี้การศึกษาของวอลดอร์ฟ จึงเน้นการศึกษาเรื่องพัฒนาการของมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์โลกและจักรวาล รวมถึงมีจุดมุ่งหมายที่จะดึงศักยภาพ ซึ่งแฝงเร้นอยู่ในตัวเด็กแต่ละคนให้แสดงออกมา ไม่ใช่มุ่งจะนำข้อมูลความรู้จากภายนอกใส่เข้าไปในเด็กเพื่อผลิตซ้ำ โดยนัยนี้จึงเอื้ออำนวยให้อนุชนทั้งหลายค้นพบพลังความกระตือรือร้น และปัญญาที่ตนเองมีอยู่ เพื่อนำมาซึ่งคุณภาพสูงสุดของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Serene Fong (2017) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรวอลดอร์ฟในเอเชีย จากการศึกษาพบว่า ได้มีการปรับประเด็นสำคัญของหลักสูตรให้เข้ากับประเพณีทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ให้ตรงตามความต้องการและพัฒนาการของเด็ก โดยมีการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น ที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจของครูผู้ซึ่งได้รับการพัฒนาและฝึกอบรมเพื่อทำความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กและวิวัฒนาการของจิตสำนึกของมนุษย์ สอดคล้องกับ Jacqueline A Stratton (2019) ได้ศึกษาแนวการศึกษาของวอลดอร์ฟและการบูรณาการเตรียมความพร้อมนักเรียนในระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จากการศึกษาพบว่าผู้ปกครองคือองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวอลดอร์ฟ ที่มีรูปแบบการสอนที่หลากหลายทั้งเทคนิคพิเศษสำหรับการสอนคณิตศาสตร์ การสัมผัสกับธรรมชาติในบทเรียนวิทยาศาสตร์ รวมไปถึงศิลปะที่เป็นการพัฒนาสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน ซึ่งช่วยพัฒนาเด็กให้เหมาะสมกับพัฒนาการ ผลลัพธ์ที่ได้คือผู้ปกครองชื่นชมการศึกษาวอลดอร์ฟและรู้สึกว่าเป็นหลักสูตรพื้นฐานที่ช่วยให้ลูก ๆ ได้รับประโยชน์ สามารถนำไปต่อยอดและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ มีกระบวนการดำเนินงานที่มีคุณภาพ สามารถนำไปพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้ ผู้บริหารครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ส่งผลต่อพัฒนาการระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพิ่มขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ จึงควรได้รับการสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษนำไปใช้เพราะรูปแบบดังกล่าว

เป็นการเชื่อมโยงการให้บริการ จากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการให้บริการ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจน ยังพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล นอกจากนี้การนำแนวคิดวอลดอร์ฟมาพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทำให้เกิดความไว้วางใจจากผู้ปกครองมากที่สุด ความร่วมมือและการประสานงานจะทำให้เด็กได้รับการดูแล และพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามความคาดหวังของผู้ปกครอง และนำไปสู่การพัฒนาผู้พิการได้อย่างยั่งยืนต่อไป จึงควรสนับสนุนให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ทั้ง 76 จังหวัด นำไปใช้ในการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพราะเป็นรูปแบบที่ครูสามารถนำไปบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาเด็กตามศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เด็กมีภูมิลำเนาอยู่

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแก่องค์กรหรือหน่วยงานที่สนใจในการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน โรงเรียนเฉพาะความพิการ โรงเรียนที่จัดการศึกษาเรียนรวมทุกสังกัด และองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังนี้

5.3.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กพิเศษ

5.3.2.2 ศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวมและรายละเอียดให้เข้าใจ

5.3.2.3 จัดฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กพิเศษอย่างต่อเนื่อง อาทิ หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นต้น

5.3.2.4 จัดทำปฏิทินการดำเนินงาน และดำเนินกิจกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

5.3.2.5 ประเมินความสำเร็จการนำรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางการสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

5.3.2.6 ปรับปรุง แก้ไขรายละเอียด ตามขั้นตอนในรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางการสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในปีถัดไป

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.3.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต่อไปในกระบวนการ มีวิธีการดูแล และพัฒนาศักยภาพที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่

5.3.3.2 ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบ และศึกษาเจตคติของผู้ปกครอง ชุมชน เครือข่ายความร่วมมือ โดยใช้กิจกรรมการศึกษาตามแนวทางวอลดอร์ฟกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการศึกษาประเภทอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางการศึกษาที่ยั่งยืนต่อไป